

Gåsetrækket gennem Danmark

belyst udfra genmeldinger af udenlandsk mærkede gæs

Af

METTE FOG

(With a Summary in English: *The Migration of Geese through Denmark*).

Meddelelse nr. 40 fra Vildtbiologisk Station, Kalø.

Hvert for- og efterår passerer tusinder af gæs Danmark. Det drejer sig overvejende om fugle, der yngler nord og nordøst for vort land. En del fremmede gæs, navnlig sæd- og knortegæs, overvintrer hos os, og kun to arter, grågåsen og den canadiske gås, yngler her i landet.

Grågåsen er almindelig som ynglefugl, og både ynglebestanden og de gennemtrækkende grågæs har stor betydning for jagten. Den canadiske gås, der hører hjemme i Nordamerika, er for år tilbage indført til Danmark, dog uden rigtig at vinde indpas, idet man kun træffer ganske få ynglende par.

Man ved endnu alt for lidt om de forskellige gåsearters trækveje. Det er nemlig først i de sidste 10–15 år, man for alvor er begyndt at interessere sig for mærkning af gæs. I Danmark mærker Zoologisk Museum i København hvert år grågæs på Sjælland. Vildtbiologisk Station, Kalø, mærker ligeledes grågæs hvert år forskellige steder i landet. Dels mærker man nogle af de ynglende fugle og deres gæslinger, dels afslæede, endnu ikke kønsmodne gæs i Vejlerne. Som eneste land mærker Dan-

mark – i dette tilfælde Vildtbiologisk Station – mørkbugede knortegæs.

Det er dog ikke resultaterne af de danske mærkninger, der skal behandles her, men vi skal se på, hvad udenlandske mærkninger kan fortælle om ynglepladser, trækveje o.s.v. for de fremmede gåsepopulationer, hvis træk berører Danmark.

I Europa er England og Holland de lande, der mærker flest gæs af forskellig art. Dels mærker de om vinteren en del af de fugle, der søger vinterkvarter i de pågældende lande, og dels har englænderne om sommeren mærket afslæede gæs i Island og på Spitsbergen.

Sverige har mærket en del grågæs, hvoraf flere er genmeldt fra Danmark.

Det er søgt at samle oplysninger om flest muligt genmeldinger af gæs, der er mærket i udlandet, men tilbagemeldt fra Danmark.

De kilder, der er benyttet, er nævnt i en liste efter selve afhandlingen. Foruden denne liste er der udarbejdet en fortegnelse over hvert enkelt ringfund med angivelse af art, mærkningslokalitet, mærkningsdato, dødsårsag, findested samt gen-

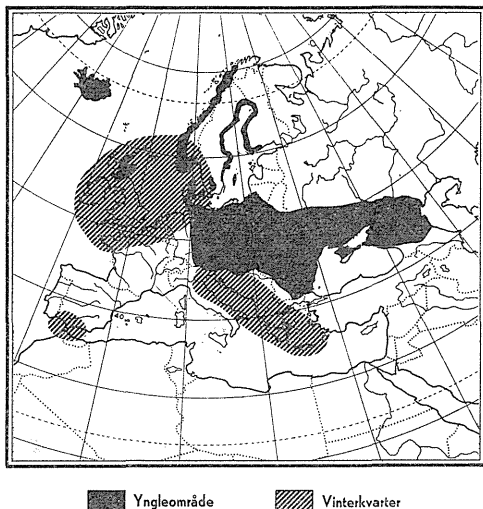

Fig. 1. Grågåsens (*Anser anser anser*) yngleområde strækker sig fra Island og Skotland i vest over den skandinaviske halvø og Mellemeuropa til Kaukasus i øst.

Ringfund af grågæs mærket i Danmark tyder på, at en del af, måske alle vore egne grågæs søger vinterkvarter i det sydligste Spanien. I øvrigt kan man finde grågæs mange steder i Vesteuropa hele vinteren igennem.

Nogle af de i Sverige mærkede grågæs er fundet på en mere østlig trækvej, idet der foreligger tilbagemeldinger fra både Polen og Jugoslavien. Da der netop i det sydøstligste Europa findes vinteropholdssteder for grågæs, må man formode, at en del af de svenske gæs overvintrer her. Vi ved dog også fra ringfund, at mange svenske grågæs trækker gennem Danmark, Tyskland, Holland, Frankrig og Spanien.

Fig. 1. The breeding area of the Grey Lag-Goose (*Anser anser anser*) extends from Iceland and Scotland in the west, across the Scandinavian Peninsula and Central Europe to Caucasus in the east.

Recoveries of rings from Grey Lag-Geese marked in Denmark indicate that a number of or all our Grey Lag-Geese seek winter quarters in the southernmost parts of Spain. Besides, Grey Lag-Geese occur in many places in western Europe throughout the winter.

Some of the Grey Lag-Geese ringed in Sweden have been recovered on a more eastern migration route, viz. from Poland as well as from Yugoslavia. Since suitable winter quarters for the Grey Lag-Goose are found in southeastern Europe it seems reasonable to suggest that a number of the Swedish Grey Lag-Geese winter here. It is, however, also known from recoveries that many Swedish Grey Lag-Geese migrate through Denmark, Germany, Holland, France, and Spain.

meldingsdato. Tallet i parentes refererer til den anvendte kilde.

Bramgåsen er den eneste gåseart, der er totalfredet i Danmark. Alle andre arter, d.v.s. grågås, blisgås, dværggås, sædgås, knortegås og canadisk gås, må jages i tiden fra 1. august til 31. december. Der skydes årligt i følge den officielle, danske vildt-udbyttestatistik mellem 6000 og 8000 gæs.

GRÅGÅS (*Anser anser anser* (Linneus)).

I Danmark har vi ynglende grågæs navnlig i Thy og den østlige del af landet, hvor de ruger ved moser og søer. Man ser hos os sjældent grågæs, der ruger langs kysten, således som det er almindeligt i for eksempel Sverige og Norge.

Vor ynglebestand af grågæs er for tiden stigende, og på steder, hvor gæssene er særlig talrige, anrettes ofte ødelæggelser på græsmarker og andre afgrøder.

Hvert forår og efterår får Danmark besøg af grågæs, der yngler nord og nordøst for os. Der foreligger indtil dato dog kun få genmeldinger af gæs mærket i udlandet, men genmeldt fra Danmark. Dette kan skyldes to ting, enten at man i udlandet kun har mærket få gæs i alt, eller at kun et fåtal af de grågæs, der yngler nord og nordøst for os, trækker gennem Danmark.

Af grågæs mærket i England, Norge og Østtyskland er, såvidt det har været muligt at få oplyst, kun een fugl genmeldt fra Danmark fra hvert land, mens ni grågæs mærket i Sverige er tilbagemeldt herfra (fig. 2).

Af de ni svenske grågæs er nogle mærket som gæslinger på ynglepladserne, andre er udruget på den svenske jagtgård og så senere sluppet løs forskellige steder i Sverige i løbet af vinterhalvåret. De er alle ni skudt eller fundet døde i Danmark i sensommeren eller om efteråret. De tidligste svenske gæs er skudt allerede i august måned her.

Af andre gæs mærket i Sverige er flere genmeldt fra Tyskland (navnlig Friesland), Holland, Frankrig og Spanien, og man må

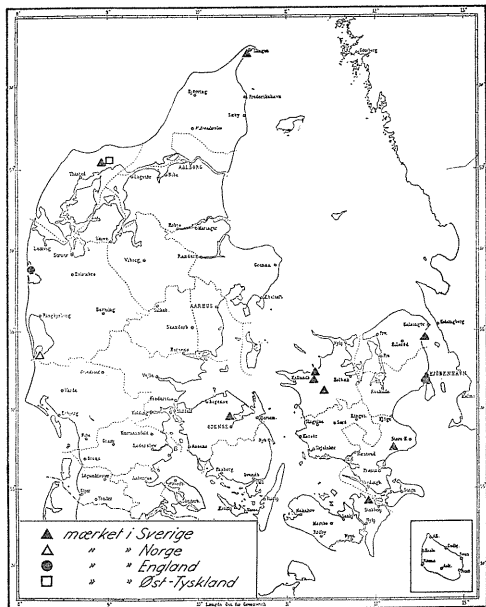

Fig. 2. Kortet viser, hvor i Danmark de 12 grågæs er skudt eller fundet døde, der er ringmærket i Sverige, Norge, England og Østtyskland. Man ser, at gæssene er jævnt fordelt over hele landet. Ni af gæssene var mærket i Sverige.

Fig. 2. The map shows the localities in Denmark, where the 12 Grey Lag-Geese ringed in Sweden, Norway, England, and East-Germany were killed or found dead. The recoveries are evenly distributed all over Denmark. Nine of the geese were ringed in Sweden.

derfor formode, at en del af de i Sverige ynglende gæs efter yngletiden drager gennem Danmark på et sydvestgående træk.

Der foreligger dog også tilbagemeldinger af svenske grågæs, der har fulgt en østligere trækvej.

En gås mærket i sommeren 1961 i Vega i Norrland i Norge blev skudt på Værnengene samme efterår. Det er først fra 1961, man i Norge er begyndt at mærke grågæs. Man har i disse år i alt mærket 240 (MUNTHE-KAAS LUND, 1963). Distriktet Vega ligger højt mod nord, ca. 100 km syd for polarcirklen, og inden for dette distrikt ligger en øgruppe, hvortil en mængde grågæs hvert år drager for at fælde. I 1961 mærkede man her 83 grågæs, i 1962 blev 117 mærket og 40 i 1963.

Det har dog kun været muligt at få ganske få oplysninger om, hvad der siden er sket disse gæs. Een blev som nævnt skudt i Danmark, en anden blev skudt i Holland allerede i slutningen af september, og endelig er en blevet iagttaget i Rogaland i Sydnorge i begyndelsen af november. I 1962 og 1963 blev en del af gæssene forsynet med et halsbånd af farvet plastik.

Der foreligger ikke her fra landet ringfund af grågæs mærket i Finland, men man kan ikke se bort fra, at vore trækgæster også kan omfatte finske fugle.

En engelsk gås ringmærket i Nr. Southwick sidst i marts 1950 blev skudt ved Nissum Fjord i slutningen af november 1955.

Der er i England mærket en del grågæs om vinteren, og langt de fleste af gemeldingerne stammer fra Island, hvor gæssene ruger. Englænderne har også mærket grågæs i Island om sommeren, og det ser også fra disse mærkninger ud til, at den islandske ynglebestand af grågæs søger vinterkvarter i England.

Det må derfor nok betragtes som en undtagelse, at en engelsk mærket grågås er blevet skudt i Danmark.

Endelig blev en grågås, som var mærket i Østtyskland, skudt i Vejlerne i Han Herred, Thy, i august måned, tre måneder efter at den som gæsling var blevet mærket i Stendal, Sachsen. Da det ikke er ualmindeligt, at unger af andefugle strejfer en del omkring, kan det dreje sig om en sådan omstrefende gæsling, der er nået til Nordjylland.

BLISGÅS. (*Anser albifrons albifrons (Scopoli)*). Sammenlignet med grågæs og sædgæs er det kun få blisgæs, der trækker gennem Danmark. Man ser ofte små samlinger af blisgæs i de store flokke af sædgæs. På engene, der tilhører godset Gyldensteen på Nordfyn, plejer blisgæssene at ankomme fra slutningen af oktober til hen i november. På Tipperne ser man ligeledes blisgæs hvert år. Det er i øvrigt det almindelige

GRÅGÅS – *Anser anser anser*

Mærkningsstation	Ringnr.	Køn	Alder	Dato og år f. mærkning	Sted	Døds-årsag*)	Dødsdato	Sted	Ref.
Bengt Berg			pull	1928	Kalmaregnen, Sverige.	+	20.1.1929	Fakse, Danmark.	1.
Göteborg	M 10336		juv.	14.6.1931	Perstorp, Skåne, Sverige.	+	14.8.1931	N. Falster, Danmark.	3.
Göteborg	E 4553			10.6.1945	V. Torup, Sverige.		10.8.1945	Saltbækvig, Danmark.	3. 4.
Göteborg	E 4722			26.6.1945	Perstorp, Sverige.		3.9.1950	Tissø, Danmark.	3. 5.
Göteborg	E 7261		pull	4.7.1951	Värnamo, Sverige.		22.11.1954	Østløs, Danmark.	22.
S.J.f.	27038		ad.	udsat: 8.2.1955	Bolmen, Sverige.	+	27.12.1955	Nivåbugten, Danmark.	20.
Göteborg	E 6974			29.6.1952	Gotland, Sverige.		10.8.1956	Saltbækvig, Danmark.	6.
S.J.f.	45513			udsat: 3.4.1956	Skansen, Sverige.	+	17.11.1957	Skagen, Danmark.	20.
S.J.f.	050670			3.7.1957	Bolmen, Sverige.	×	29.1.1960	Stige, Danmark.	21.
Zool. Mus. Oslo	47212		ad.	3.7.1961	Halmøy, Norge.	+	22.10.1961	Værnengene, Danmark.	19.
London	127362		ad.	28.3.1950	Nr. Southwick, England.	+	20.11.1955	Nissum Fjord, Danmark.	2. 3.
Vog. Helgoland	235805		pull	25.5.1960	Stendal, Tyskland.	+	31.8.1960	Byholm Vejle, Danmark.	19.

*) + = skudt. × = fundet død.

BLISGÅS – *Anser albifrons albifrons*

Mærkningsstation	Ringnr.	Køn	Alder	Dato og år f. mærkning	Sted	Døds-årsag	Dødsdato	Sted	Ref.
London	130609	♂	ad.	15.2.1953	Slimbridge, England.	×	?12.1955	Roskilde, Danmark.	2. 3.
Leiden	8003796	♀	1. årig	20.1.1962	Bernewoude, Holland.	+	10.10.1962	Gyldensteen, Danmark.	22.

indtryk, at man i de senere år ser flere og flere blisgæs i Danmark.

Der foreligger her fra landet kun to genmeldinger af denne gåseart (fig. 5). Den ene er mærket i vinterkvarteret i Holland i januar måned og skudt følgende oktober ved Gyldensteen. Den anden er mærket i England i februar måned, og fundet død to år senere i december ved Roskilde Fjord.

Hollænderne har i de senere år mærket mange blisgæs. En del af disse er genmeldt

fra ynglepladserne i det nordlige Rusland, mange er omkommet i Tyskland især i månederne oktober–marts, det vil sige på vejen til eller fra ynglepladserne. Også fra Frankrig og England er der genmeldt nogle stykker. Det ser således ud til, at en stor del af de i Holland overvintrende blisgæs trækker syd og øst om Danmark.

DVÆRGGÅS. (*Anser erythropus (Linnaeus)*).

Dværggåsen er den mindste af de grå gæs. Den yngler i det nordlige Norge, Sverige

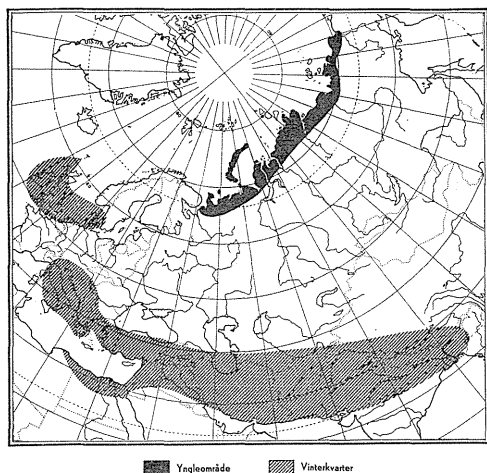

Fig. 3. Blisgåsen (*Anser albifrons albifrons*) yngler langs de nordligste kystområder fra Kanin halvøen i vest til Kolyma floden i øst.

I Europa har racen vinterkvarter i England, Holland og Belgien. Også i Danmark ses der af og til overvintrende blisgæs.

En del blisgæs trækker om efteråret til Sydøsteuropa, som ligeledes er et vigtigt vinterkvarter.

Den grønlandske blisgæs, der er en anden race end den, der trækker gennem Danmark, opholder sig ved De Britiske Øer. Af 835 ringmærkede blisgæs er således en del gemeldt fra Irland.

Fig. 3. *The White-fronted Goose (Anser albifrons albifrons) breeds along the northernmost coasts from the Kanin Peninsula in the west to Kolyma River in the east.*

In Europe the species has its winter quarters in England, Holland, and Belgium. Also in Denmark wintering White-fronted Geese are seen occasionally.

A number of White-fronted Geese migrate to south-eastern Europe in the autumn, which is also an important winter quarter.

The Greenland White-fronted Goose, which represents a different subspecies from that migrating through Denmark, winters in the British Isles. Of 835 ringed White-fronted Geese a number has been recovered from Ireland.

og Finland samt i det nordlige U.S.S.R. Dens ynglepladser er at finde ved ferskvandssøer. Ved havkysterne træffer man den kun uden for ynglesæsonen.

Vinterkvartererne findes ved Sortehavet og Det kaspiske Hav, og dens trækveje forløber hovedsageligt øst om Danmark.

Af og til ses dog dværggåsen her i landet, men den er langt mere sjælden at træffe end nogen af de andre gåsearter, selv om

også denne art, ligesom blisgåsen, synes at være blevet mere almindelig i de senere år. Der skydes meget få dværggæs, og indtil dato er der ingen ringfund af denne gås her fra Danmark.

SÆDGÅS. (*Anser fabalis non brachyrhynchus*). I følge den danske fuglelitteratur, f. eks. SALOMONSEN, 1953, passerer store flokke af almindelige sædgæs, *Anser fabalis fabalis*, hvert forår og efterår Danmark. Det er naturligvis korrekt, at betydelige mængder sædgæs passerer landet, men i følge MATHIASSEN, 1963, er det ikke givet, at det udelukkende er almindelige sædgæs. MATHIASSEN anfører, at der i Sverige foruden *Anser fabalis fabalis* optræder *Anser fabalis rossicus* som trækfæst. MATHIASSEN anser det for sandsynligt, at *Anser fabalis rossicus* kan forekomme i den sydlige del af Danmark. Der er behov for, at dette forhold undersøges nærmere.

Der foreligger i alt seks genmeldinger af sædgæs mærket i udlandet, nemlig to i Sverige og fire i Holland (fig. 5).

De to svenske gæs er mærket som gæslinger i det nordlige Sverige. Den ene er skudt samme efterår, den anden seks år efter mærkningen. Begge blev skudt i Jylland. Det ser således ud til, at en del af de svenske sædgæs trækker gennem Danmark om efteråret. En tredje svenskmærket sædgås er gemeldt fra England.

Hollænderne har i de seneste år mærket en del sædgæs om vinteren. MATHIASSEN anfører, at de sædgæs, der normalt overvintrer i Holland, tilhører *rossicus* racen. Det fremgår af ringmærkningskorrespondancen med Naturhistorisk Museum, Leiden, at hollænderne er usikre med hensyn til raceforholdene hos de ringmærkede sædgæs. En stor del af disse er tilbagemeldt blandt andet fra U.S.S.R. i sommerhalvåret. Også fra såvel Vest- som Østtyskland samt Polen er der indløbet genmeldinger, navnlig fra forårs- og efterårstiden.

Fra Danmark findes som nævnt fire genmeldinger af sædgæs mærket i Holland.

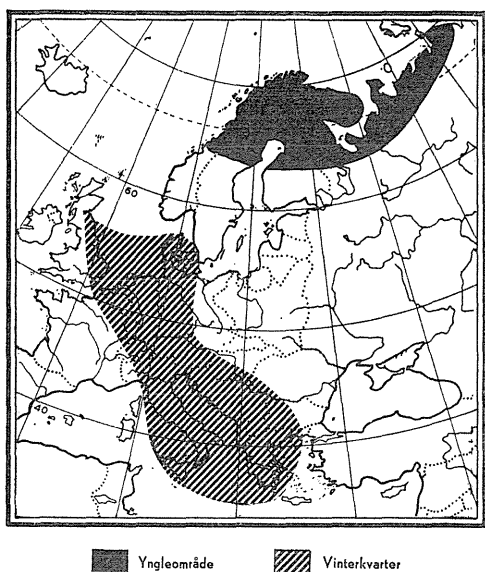

Fig. 4. Almindelig sædgås (*Anser fabalis fabalis*) yngler i det nordlige Skandinavien og Rusland. De skovklædte dele af Norge, Sverige og Finland har ynglende almindelige sædgæs.

Om vinteren kan man finde sædgæssene mange steder i Europa, således er England, Holland, Belgien og Tyskland vigtige vinterkvarterer. Men også i det sydøstlige Europa finder vi sædgæssene om vinteren.

Som det fremgår af teksten p. 151 er der chancer for, at Danmark ikke blot gæstes af *Anser fabalis fabalis*, men også af *Anser fabalis rossicus*. Denne østligere races yngleområde er ikke afsat på kortet. Det ligger ikke helt klart, i hvor høj grad de to racer blander sig i vinterkvarteret.

Fig. 4. The Bean-Goose (*Anser fabalis fabalis*) breeds in Northern Scandinavia and in Russia. In the wooded parts of Norway, Sweden and Finland are found breeding Bean-Geese.

In winter Bean-Geese can be met with in many places in Europe, e.g. England, Holland, Belgium, and Germany are important winter quarters. But also in southeastern Europe Bean-Geese are met with in winter.

As said p. 151 the possibility exists that Denmark is visited not only by *Anser fabalis fabalis*, but also by *Anser fabalis rossicus*. The breeding area of this more eastern subspecies is not indicated on the map. It is not quite clear how much the two subspecies intermingle in the winter quarter.

De er mærket i januar, februar eller marts måned og skudt om efteråret her. De tre er skudt ved Tjele Langsø og een ved Udbynedre, Havndal.

Forår og efterår ser vi her i Danmark sædgæssene raste i store, samlede flokke på de samme lokaliteter år efter år.

I Jylland er Tjele Langsø nok det kendteste sted, hvor sædgæssene plejer at opholde sig under trækket gennem Danmark. Undertiden kan gæssene opholde sig på rastpladserne hele vinteren igennem. Det er som regel de samme lokaliteter, der opsøges forår og efterår, men om foråret opholder gæssene sig sjældent ret lang tid her i landet, men skynder sig at drage videre mod ynglepladserne.

I vinteren 1963/64 har amanuensis Sven Mathiasson, Göteborg, ladet foranstalte en tælling af sædgæs i hele Vest- og Nord-europa. Der blev talt syv gange med en månedes mellemrum på de samme datoer overalt. Vildtbiologisk Station påtog sig tællingen for Danmarks vedkommende under jagtkonsulenternes og interesserede ornithologers medvirken. I tabel 1 ses re-

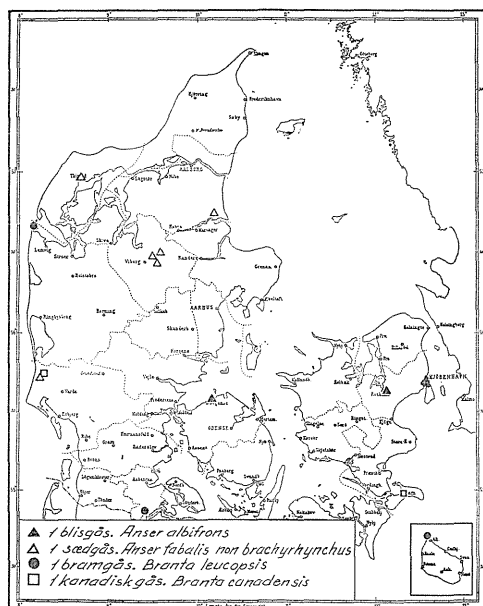

Fig. 5. Genmeldingssteder i Danmark for blisgæs, almindelige sædgæs, bramgæs og canadiske gæs, der er ringmærket i udlandet.

Fig. 5. Localities of recovery in Denmark for White-fronted Goose, Bean-Goose, Barnacle-Goose, and Canada Goose, ringed abroad.

SÆDGÅS – *Anser fabalis non brachyrhynchus*

Mærkningsstation	Ringnr.	Køn	Alder	Dato og år f. mærkning	Sted	Døds-årsag	Dødsdato	Sted	Ref.
S.J.V.	70802		pull	26.6.1958	Kätkäjärvi, Sverige.	+	26.10.1958	Fiil sø, Danmark.	20.
S.J.V.	30650		pull	20.6.1953	Fälpfället, Sverige.	+	15.11.1959	Thisted, Danmark.	21.
Leiden	307217	♂	juv.	8.3.1956	Alem, Noord Brabant, Holland.	+	28.9.1956	Udbyneder, Danmark.	7. 19.
Leiden	307475	♀	1.årig	3.2.1958	Bunschoten, Utrecht, Holland	+	Efterår 1959 el. 1960	Tjele Langsø, Danmark.	19.
Leiden	307572	♂	ad.	18.2.1959	Alem, Gelderland, Holland.	+	Efterår 1959 el. 1960	Tjele Langsø, Danmark.	19.
Leiden	307672	♀	ad.	19.1.1959	Kessel, Noord Brabant, Holland.	+	6.11.1960	Tjele Langsø, Danmark.	19.

Lokaliteter	6. 10.	10. 11.	8. 12.	5. 1.	9. 2.	8. 3.	5. 4.
Vest-Stadil Fjord	1000	6500	3000	0	125	450	200
Nissum Fjord	23	0	0	0	0	0	800
Aggertangen				0	0		0
Hanstholm Reserve				0	0	0	0
Vejlerne	0	0	0	60	150	250	200
Ulvedybet	0	0	0	0	12	250	900
Tjele Langsø	30	1000	500	0	20	300	40
Gyldensteen	0	25	50	30	30	80	0
Wedellsborg	0		12	500	0	0	0
Saltbækvig	5	200	300	250	250	150	0
Tissø	0	1	0	200	0	0	0
Gunderslevholm-Bavelse	0	500	300	550	550	550	0
Ljungholm	0	0	0	0	0	0	0
Oreby	0	0	0		0		
Bøto Nor	1	0	0	0	320	300	0
I alt ca: <i>Totally</i>	1000	8000	4000	1500	1500	2300	2000

TABEL 1. Resultatet af sædgåsetællingen vinteren 1963/64. Hvor intet er angivet, har der ikke været talt de pågældende datoer.

Table 1. Bean Goose (*Anser fabalis non brachyrhynchus*) census during the winter 1964/64. Empty spaces indicate that no counts were made on these dates.

sultaterne for sædgæs (excl. de kortnæbbede).

KORTNÆBBET SÆDGÅS. (*Anser fabalis brachyrhynchus* (Baillon)).

I begyndelsen af 1950'erne mærkede englænderne enorme mængder af kortnæbbede gæs i Island – ca. 11.000 fugle fik ring på. Genmeldingerne indløb i store tal fra De Britiske Øer. Da man normalt regner med, at der i England overvintrer mellem 50–

60.000 kortnæbbede gæs, var det en ikke ringe mængde af den samlede bestand, der på det tidspunkt bar ring. Enkelte fugle fra den islandske ynglebestand har fundet vej helt til Azorerne og De Kanariske Øer. Nogle få er dog også genmeldt fra Holland, Danmark, Norge og Sverige. De få ringfund, man har som resultat af mærkninger på Grønland, synes at vise, at også den grønlandske bestand tager til De Britiske Øer om vinteren.

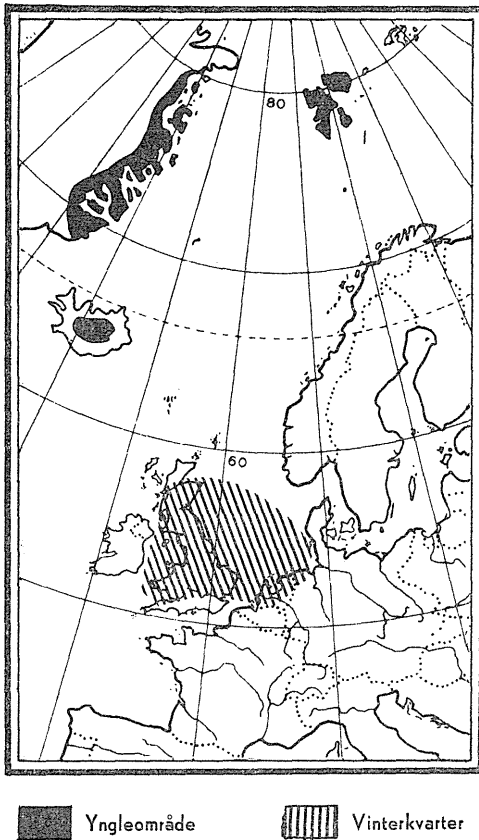

Fig. 6. Den kortnæbbede gås (*Anser fabalis brachyrhynchus*) har et meget begrænset yngleområde, idet denne geografiske race kun yngler på Spitsbergen, i Island og Østgrønland.

Bestandene fra Grønland og Island har deres vinterkvarter på De Britiske Øer, hvilket er vist gennem storstilede mærkninger, englænderne har udført.

Også på Spitsbergen er de kortnæbbede gæs blevet ringmærket i stort tal, og her er genmeldingerne indløbet fra Vestdanmark, Tyskland og Holland, endog fra Nordfrankrig.

Fig. 6. *The Pink-footed Goose (Anser fabalis brachyrhynchus) has a very restricted breeding area, as this geographical subspecies breeds only at Spitsbergen, in Iceland and in East Greenland.*

The populations from Greenland and Iceland have their winter quarters in the British Isles. This has been demonstrated through large-scale ringings, performed by the British.

Also at Spitsbergen the Pink-footed Geese have been ringed in great numbers, and recoveries came from West Denmark, Germany and Holland, and even from France.

Fra Danmark foreligger i alt genmeldinger af fire kortnæbbede gæs mærket i Island og to mærket i England. Af de fire islandske mærkede er de to skudt samme efterår her i landet, den tredje det følgende efterår, mens den fjerde blev skudt i Sønderjylland 12½ år efter mærkningen (den var mærket som adult). De to engelske gæs blev mærket i oktober måned, den ene blev skudt halvanden måned senere ved Thyborøn, den anden fundet død syv år senere i nærheden af Ringkøbing. Det må således være en meget lille del af de islandske gæs, der når Danmark, når der kun foreligger så få genmeldinger ud fra disse mange tusinde mærkede fugle.

Englænderne har også på Spitsbergen, den tredje ynglelokalitet (fig. 6), mærket kortnæbbede gæs, og det skete i 1952 og 1954. I løbet af disse to sæsoner mærkede de i alt ca. 600 fugle, og 32 af disse, eller ca. 5%, er genmeldt fra Danmark. Tre genmeldinger stammer fra gæs, der blev mærket som gæslinger i 1952. Een blev skudt samme år, de to andre året efter.

Af 526 kortnæbbede gæs, der blev fanget og mærket i 1954, er 29 altså genmeldt fra Danmark. De fleste blev mærket som adulte.

7	blev genmeldt i 1954
2	- - - 1955
1	- - - 1956
1	- - - 1957
2	- - - 1958
3	- - - 1959
1	- - - 1960
10	- - - 1961
2	- - - 1962

Bortset fra en enkelt gås, der er skudt ved Hjarbæk Fjord nord for Viborg, er samtlige kortnæbbede gæs fra Spitsbergen genmeldt fra Vestjylland – fra Thyborøn til Højer (fig. 7).

Af de toogtredive genmeldinger er nitten fra området ved Fiilsø og Tipperne, der er et særdeles velkendt opholdssted for

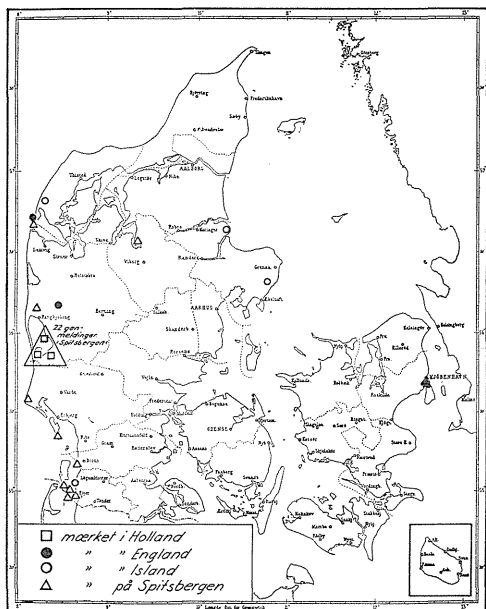

Fig. 7. Man ser her de 41 kortnæbbede gæs, der er genmeldt fra Danmark, men mærket i udlandet.

De 32 stammer fra fugle, der er blevet mærket på Spitsbergen, mens de seks er mærket enten i England eller Island.

Alle genmeldinger er fra Jylland, og langt de fleste, nemlig 38, stammer fra fugle, der er skudt eller fundet døde i Vestsjælland.

Fig. 7. This figure shows 41 Pink-footed Geese, recovered from Denmark, but ringed abroad.

32 rings derive from birds, ringed at Spitsbergen, but 6 birds were ringed either in England or in Iceland.

All recoveries are from Jutland, and by far the majority, viz. 38, derive from birds which were shot or found dead in West Jutland.

de kortnæbbede gæs både forår og efterår. Jagttrykket her er stort i forhold til andre steder i Vestsjælland på grund af de specielle jagtforhold på Værnengene ved Tipperne.

Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt, at så mange genmeldinger er kommet ind i 1961, syv år efter mærkningen, idet de fleste gæs jo var mærket som adulte, og disse må således i 1961 have været mindst otte år gamle. Dette antyder, at omsætningen i bestanden sker relativt langsomt. I følge Boyd, 1958, ligger dødeligheden blandt adulte på 26%.

Samtlige ti fugle, der blev genmeldt i 1961, var mærket som adulte, syv af dem blev skudt, mens to blev fundet døde, een blev fanget levende på øen Jordsand, aflæst og sluppet løs igen, men fundet død seks dage senere ved List på Sild.

Langt de fleste gæs er nedlagt i oktober måned (tabel 2). I følge observationer fra Tipperne, LIND, 1956, ankommer de kortnæbbede gæs i første uge af oktober, og de når meget hurtigt deres maximale antal. Ankomsttiden for gæssene er ret konstant fra år til år. I løbet af november trækker størsteparten af gæssene væk igen, dog kan man i milde vintre se flokke af kortnæbbede gæs på Tipperne og Værnengene. Lokalkendte mennesker mener, at antallet af overvintrende gæs er større nu end for nogle årtier siden.

Sædvanligvis opholder de kortnæbbede

Måned Month	Februar February	Marts March	Maj May	Septemb. September	Oktober October	Novemb. November	»Efterår« »Autumn«
Antal genmeldinger No. of recoveries	1	1	2	1	17	7	1
Dødsårsag . . . . . Cause of death	fundet død found dead	fundet død found dead	fundet døde found dead	skudt shot	19 skudt 17 shot 2 fundet døde found dead	5 skudt 5 shot 2 fundet døde found dead	skudt shot

TABEL 2. Genmeldingerne af kortnæbbet gås fordelt på årets måneder.

Table 2. Distribution on months of recoveries of Pink-footed Goose.

gæs fra Spitsbergen sig om vinteren ved De Frisiske Øer, såvel de hollandske som de tyske. Der foreligger således en hel del genmeldinger fra disse områder fra vinterhalvåret. Nogle få er genmeldt fra Belgien, og en del gæs er nået helt til Frankrig, hvorfra der findes i alt 18 genmeldinger af overvintrende fugle.

Trækket om foråret forløber noget hurtigere end om efteråret. Det ser ligeledes ud til, at gæssene på denne tid af året er mere samlede end om efteråret. På Tipperne har man f. eks. iagttaget op til 10.000 kortnæbbede gæs på en gang (LIND, 1956), mens man om efteråret aldrig når op på så store tal.

Området Tipperne-Fiilsø er dog ikke det eneste sted i Danmark, der har rastende kortnæbbede gæs i træktiden. Ved Højer i Sønderjylland kan man i hvert fald om foråret ofte se store flokke, detsammegælder Nissum Fjord.

Stud. scient. P. Hald Mortensen oplyser, at også ved Aggertangen og i Hanstholm-reservatet ses der om foråret, som regel i maj, flokke af kortnæbbede gæs. Resultaterne af tællingen af kortnæbbede sædgæs ses i tabel 3.

Det er endnu ikke helt klart, hvilken rute gæssene følger, når de om foråret forlader Vestjylland. Ej heller ved man meget om deres trækvej om efteråret fra Spitsbergen til Vestjylland. En del gæs slår dog

ned på øen Bjørnø sydøst for Spitsbergen for at hvile og fouragere.

Det var i øvrigt nærliggende at tænke sig, at gæssene fløj langs den norske vestkyst til Danmark, men man kender ingen rastpladser hverken fra foråret eller efteråret fra Norge. Det rapporteres af og til, at der er set små flokke af kortnæbbede gæs forskellige steder i Norge, men de store samlede mængder er aldrig iagttaget. Naturligvis ligger det inden for mulighedenes grænse, at der findes uopdagede rastpladser et eller flere steder i det dog forholdsvis tyndt befolkede Norge. Det kan f. eks. nævnes, at man først for nylig i vort tæt befolkede land er blevet opmærksom på de nordvestjydske rastpladser.

HOLGERSEN, 1960, antyder, at gæssene muligvis trækker ad en rute, der ligger østligere end den ovenfor nævnte, idet man har en enkelt genmelding fra Finmarken i Finland nær den russiske grænse. Fra disse områder meldes også om flokke af gæs, der drager sydpå om efteråret. HOLGERSEN siger endvidere, at det ikke er ganske givet, fuglene følger samme vej om foråret. Fra maj måned findes således en genmelding fra Steigen i Norrland, Norge.

Hollænderne har mærket kortnæbbede gæs i vinterkvarteret, tre af de mærkede gæs er genmeldt fra Danmark, alle tre skudt i midten af oktober måned i Vestjylland.

Lokalitet <i>Locality</i>	6. 10.	10. 11.	8. 12.	5. 1.	9. 2.	8. 3.	5. 4.
Højer	0	0	400	0	600	550	1000
Tipperne-Fiilsø	2000	2200	40	200	1600	2600	2000
Nissum Fjord	0	0	0	0	0	175	0
Hanstholm Reserve			4	125	2	18	0
Ulvedybet	0	0	0	0	0	350	
I alt ca. <i>Totally</i>	2000	2200	450	300	2200	3500	3000

SKEMA 3. Tællingen af sædgæs i vinteren 1963/64 gav disse resultater med hensyn til de kortnæbbede gæs. Hvor intet er anført, er der ikke optalt den pågældende dato.

Table 3. The Bean Goose census in winter 1963/64 provided the following data on Pink-footed Goose. Empty spaces indicate that no counts were made on these dates.

KORTNÆBBET SÆDGÅS – *Anser fabalis brachyrhynchus*

Mærkningsstation	Ringnr.	Køn	Alder	Dato og år f. mærkning	Sted	Dødsårsag	Dødsdato	Sted	Ref.
Stavanger Mus.	23866		juv.	14.8.1952	Gipsdalen, Spitsbergen, Norge.	+	11.10.1952	Sønderho, Fanø, Danmark.	3.8.18.
Stavanger Mus.	23871		juv.	14.8.1952	Gipsdalen, Spitsbergen, Norge.	+	12.10.1953	Værnengene, Danmark.	3.9.
Stavanger Mus.	23887		juv.	15.8.1952	Gipsdalen, Spitsbergen, Norge.		12.10.1953	Værnengene, Danmark.	18.
Stavanger Mus.	204624		pull	4.8.1954	Sassendalen, Spitsbergen, Norge.	+	30.9.1954	Værnengene, Danmark.	10.18.
Stavanger Mus.	204523		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	5.10.1954	Værnengene, Danmark.	3.9.18.
Stavanger Mus.	205893		juv.	29.7.1954	Sassendalen, Spitsbergen, Norge.	×	16.10.1954	Rindum, Ringkøbing, Danmark.	3.9.18.
Stavanger Mus.	205153		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	Sidste uge. 10.1954	LynderupEnge, Hjarbæk Fjord, Danmark.	3.9.18.
Stavanger Mus.	204860		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	×	24.10.1954	Astrup, Jyll., Danmark.	3.9.18.
Stavanger Mus.	205891		juv.	29.7.1954	Sassendalen, Spitsbergen, Norge.	+	10.11.1954	Værnengene, Danmark.	3.9.18.
Stavanger Mus.	205832		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	28.11.1954	Ringkøbing Fjord, Danmark.	3.9.18.
Stavanger Mus.	205806		ad.	16.7.1954	Van Mijenfjorden, W. Spitsbergen, Norge.	+	11.10.1955	Værnengene, Danmark.	11.
Stavanger Mus.	205207		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	15.10.1955	Ringkøbing Fjord, Danmark.	10.
Stavanger Mus.	204569		ad.	16.7.1954	Van Mijenfjorden, Spitsbergen, Norge.	+	5.10.1956	Værnengene, Danmark.	11.
Stavanger Mus.	204595		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	×	ca. 1.5. 1957	Værnengene, Danmark.	12.
Stavanger Mus.	205282		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	×	22.2.1958	Højer, Danmark.	13.
Stavanger Mus.	205820		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	11.10.1958	Værnengene, Danmark.	13.
Stavanger Mus.	204588		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	×	19.5.1959	Højer, Danmark.	14.
Stavanger Mus.	205857		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	11.10.1959	Værnengene, Danmark.	14.
Stavanger Mus.	204844		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	24.10.1959	Ølgod, Danmark.	14.
Stavanger Mus.	205295		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	20.10.1960	Stauning, Danmark.	15.
Stavanger Mus.	204819		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	×	18.3.1961	Frederikskog, Højer, Danmark.	16.
Stavanger Mus.	205828		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	28.10.1961	Thyborøn, Danmark.	16.
Stavanger Mus.	205290		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	30.10.1961	Værnengene, Danmark.	16.

Mærkningsstation	Ringnr.	Køn	Alder	Dato og år f. mærkning	Sted	Dødsårsag	Dødsdato	Sted	Ref.
Stavanger Mus.	204526		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	30.10.1961	Fiil sø, Danmark.	16.
Stavanger Mus.	204859		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	31.10.1961	Værnengene, Danmark.	19.
Stavanger Mus.	205276		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	×	5.11.1961	Halby, Vestjylland, Danmark.	16.
Stavanger Mus.	205109		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	aflæst ×	1.11.1961 6.11.1961	Jordsand, Danmark. List, Sylt, Tyskland.	16. 19.
Stavanger Mus.	205155		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	5.11.1961	Værnengene, Danmark.	16.
Stavanger Mus.	204533		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	11.11.1961	Tipperne, Danmark.	16.
Stavanger Mus.	205846	♀	ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	efterår 1961	Nr. Nebel Mærsk, Danmark.	19.
Stavanger Mus.	205235		ad.	16.7.1954	Van Mijenfjorden, Spitsbergen, Norge.	+	9.10.1962	Ringkøbing, Danmark.	23.
Stavanger Mus.	205193		ad.	16.7.1954	Van Mijenfjorden, Spitsbergen, Norge.	+	11.11.1962	Blåvands Huk, Danmark.	23.
London	144371		ad.	18.10.1953	Yorkshire, England.	+	6.12.1953	Nr. Thyborøn, Danmark.	3. 18.
London	1000561		ad.	7.10.1956	Kinross, Scotland,	×	1.10.1963	Ølstrup, Ringkøbing, Danmark.	19.
Reykjavik Mus.	21077			17.7.1951	Cent. Iceland, Island.	+	8.10.1952	Mellem Mariager Fjord og Randers Fjord, Danmark.	3. 17.
Reykjavik Mus.	210672		juv.	29.7.1953	Hoffsjökull, Cent. Iceland, Island.	+	8.12.1953	Ålsø, Djursland, Danmark.	3.18.19.
Reykjavik	13300		ad.	4.8.1953	Cent. Iceland, Island.		22.12.1953	Lyngby, Vestjylland, Danmark.*)	18. 22.
Reykjavik Mus.	21372	♀	ad.	28.7.1951	Tjorsarver, Hofsjökull, Island.	+	18.12.1963	Ballum Sluse, Sdr. Jylland, Danmark.	19.
Leiden	8003766	♀	ad.	18.1.1962	Eernewoude, Holland.	+	8.10.1962	Ringkøbing Fjord, Danmark.	19.
Leiden	8004294		ad.	11.1.1963	Eernewoudsterpolder, Holland.	+	13.10.1963	Hemmet, Ringkøbing, Danmark.	19.
Leiden	8004626		1.årig	12.1.1963	Gaastmeer, Friesland, Holland.	+	14.10.1963	Værnengene, Danmark.	19.

*) I ref. 18 p. 60 er genmeldingslokaliteten angivet som: Lyngby, Vestjylland, men de angivne koordinater var forkerte.

MØRKBUGET KNORTEGÅS. (*Branta bernicla bernicla* (Linneaus)).

Som nævnt i indledningen er Danmark det første land, der har prøvet at mærke mørkbugede knortegæs. Fra 1960 til 1963 er i alt mærket ca. 150 stykker. Resultaterne af disse mærkninger vil senere fremkomme i en rapport fra Vildtbiologisk Station.

Det er endnu meget sparsomt, hvad vi konkret ved om racens ynglebiologi, trækveje o.s.v. Dr. KNUD PALUDAN har blandt andet i en artikel i Dansk Jagttidende, årgang 79, givet en oversigt over vor foreløbige viden. Ynglepladser og vinterkvarterer er afmærket på fig. 8.

På initiativ af den engelske ornitholog PHILIP BURTON har man i de seneste år forsøgt en optælling af den i Vesteuropa overvintrende bestand af knortegæs. Danmark har deltaget i denne tælling, der dels er foregået fra luften, dels fra land. Efter den dårlige ynglesæson 1962 talte man i januar 1963 mellem 25.000 og 26.000 mørkbugede knortegæs på Vesteuropas vigtigste rastpladser.*

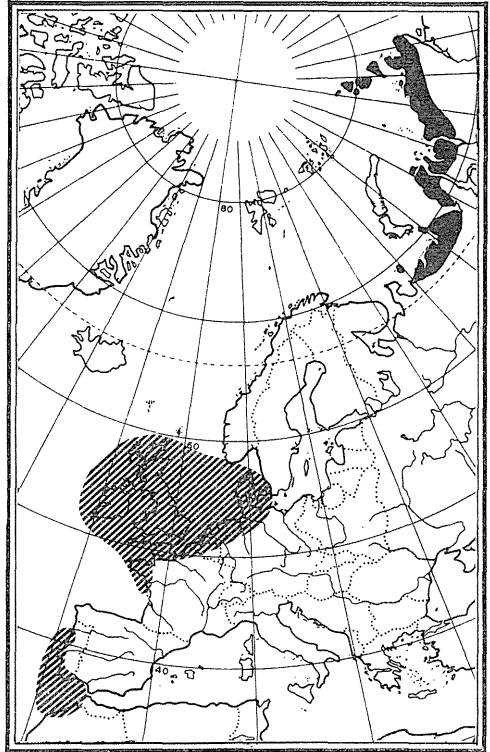
LYSBUGET KNORTEGÅS. (*Branta bernicla hrota* (O. F. Müller)).

Den lysbugede knortegås er den vestligste af de to racer af knortegæs, der forekommer i Danmark på træk.

På Spitsbergen blev der i 1954 mærket i alt 74 lysbugede knortegæs af en engelsk ekspedition. De gæs, man mærkede, blev fanget som afslæede. Der er siden genmeldt 28 fra Danmark, hvilket giver en tilbagemeldingsprocent på ca. 38. Yderligere er tre knortegæs genmeldt fra Northumberland, England, fra januar – marts måned.

Af de 28 danske genmeldinger er:

7	genmeldt i 1954
4	- - 1955
10	- - 1956
3	- - 1957
3	- - 1958
1	- - 1959

■ Yngleområde   ▨ Vinterkvarter

Fig. 8. Den mørkbugede knortegås (*Branta bernicla bernicla*) har sine ynglepladser i det nordvestlige Sibirien fra Yamal til Taimyr.

Om vinteren opholder disse gæs sig i farvandene omkring De Britiske Øer og Vesteuropa. Sædvanligvis kan der ses knortegæs i de danske farvande hele vinteren igennem. I strenge vintre, hvor isen lukker, vil gæssene dog søge længere mod syd og vest.

I følge DELACOUR (1954) og PETERSSON (1955) findes der også overvintrende knortegæs langs Portugals og Vestmarokkos kyster.

Fig. 8. *The Dark-breasted Brent Goose* (*Branta bernicla bernicla*) has its breeding area in northwestern Siberia, from Yamal to Taimyr.

In winter these geese stay in the waters round the British Isles and western Europe. Generally, Brent Geese can be seen in the Danish waters throughout the winter. In severe winters, when ice covers the waters, the geese however seek to the south and the west.

According to Delacour (1954) and Petersson (1955) wintering Brent Geese also occur along the coasts of Portugal and West Morocco.

*) P. BURTON har venligst givet mig tilladelse til at angive dette upublicerede tal.

Samtlige danske genmeldinger stammer fra skudte fugle, mens de tre engelske er »fundet døde« i henholdsvis januar, februar og marts.

Tre af de danske genmeldinger stammer fra fugle, der er skudt i september, den tidligste dog først den 22.9. To er skudt i oktober måned, seks i november, mens sytten er skudt i december.

Om efteråret kommer knortegæssene til Danmark i slutningen af september eller begyndelsen af oktober måned. De fleste steder i landet ser man både lys- og mørkbugede, dog således at de lysbugede dominerer enkelte steder, f. eks. i Mariager Fjord og Nissum Fjord, mens den mørkbugede race er i overtal i andre områder. I det sydvestligste Danmark ser man kun yderst sjældent lysbugede knortegæs (ifølge Vildtbiologisk Stations observationer).

Af de 28 genmeldinger af lysbugede knortegæs fra Spitsbergen er de atten, det

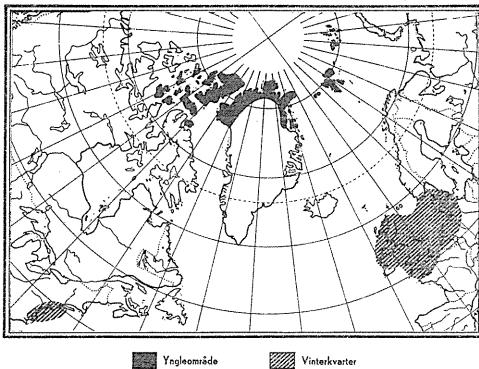

Fig. 9. Den lysbugede knortegås (*Branta bernicla hrota*) yngler i det nordøstlige Canada, Nordgrønland, på Spitsbergen og Frantz Joseph Land.

Gennem mærkninger på Spitsbergen er vist, at gæssene herfra trækker gennem Danmark. Ofte drager de videre til Nordvesttyskland og Holland eller til Englands kyster og Kanalegnene.

Fig. 9. *The Pale-breasted Brent Goose (Branta bernicla hrota) breeds in northeastern Canada, North Greenland, at Spitsbergen, and at Frantz Joseph Land.*

Ringing at Spitsbergen has shown that the geese from here migrate through Denmark. They often travel further to northwest Germany and Holland or to the coasts of England and the Channel.

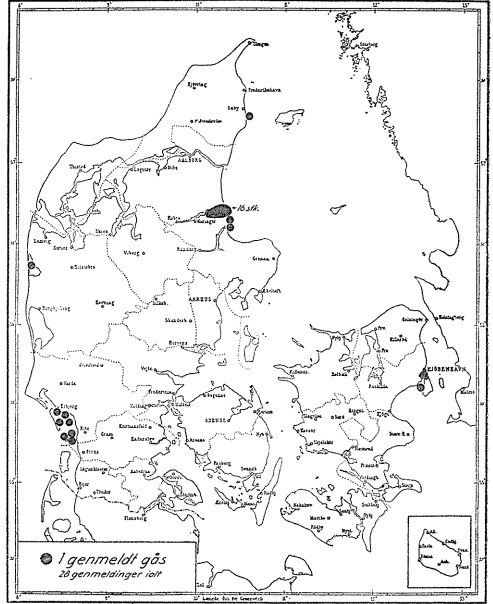

Fig. 10. Af de lysbugede knortegæs, der er blevet mærket på Spitsbergen, er 28 genmeldt fra Danmark.

Kun een genmelding er fra øerne, nemlig fra Amager. De resterende 27 gæs er skudt i Jylland, heraf de atten fra området omkring Mariager-Randers Fjord, en enkelt fra Nissum Fjord, syv fra Vadehavet, dog ingen syd for Mønø.

Fig. 10. *Of the Pale-breasted Brent Geese ringed at Spitsbergen 28 were recovered in Denmark.*

Only one recovery is from the islands, viz. from the isle of Amager. The remaining 27 geese were shot in Jutland, of these 18 in the area round Mariager-Randers Fjord, a single bird in Nissum Fjord, 7 in the Wadden Sea, but none south of the isle of Mønø.

vil sige lidt over halvdelen, fra Mariager og Randers Fjorde. Syv er fra farvandet mellem Esbjerg og Fanø, een er fra Nissum Fjord, hvor man til trods for en ret god bestand af knortegæs kun skyder få. Een er fra Vorsaa i Nordjylland og een fra Amager (fig. 10).

I milde vintre kan nogle af de lysbugede knortegæs, ligesom de mørkbugede, overvintre hos os. De fleste drager dog som regel videre, for at slå sig ned ved Englands kyster eller ved de sydlige Nordsøkyster og Kanalegnene. I april-maj måned trækker gæssene nordpå igen.

LYSBUGET KNORTEGÅS – *Branta bernicla hrota*

Mærkningsstation	Ringnr.	Køn	Alder	Dato og år f. mærkning	Sted	Dødsårsag	Dødsdato	Sted	Rcf.
Stavanger Mus.	409074	♂	ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	8.10.1954	Manø, Danmark.	3. 9.
Stavanger Mus.	409062		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	24.10.1954	Esbjerg, Danmark.	10.
Stavanger Mus.	409100	♂	ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	16.11.1954	Mariager Fjord, Danmark	3. 9.
Stavanger Mus.	409602	♂	ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	19.11.1954	Mariager Fjord, Danmark.	3. 9.
Stavanger Mus.	409060	♂	ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	28.11.1954	Stensnæs Flak, Vorså, Danmark.	3. 9.
Stavanger Mus.	409063	♂	ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	24.12.1954	Mariager Fjord, Danmark.	3. 9.
Stavanger Mus.	409097	♀	ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	27.12.1954	Mariager Fjord, Danmark.	3. 9.
Stavanger Mus.	409089	♀	ad.	16.7.1954	Stormyrvatna, Spitsbergen, Norge.	+	22.9.1955	Nissum Fjord, Danmark.	3. 10.
Stavanger Mus.	409052		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	4.11.1955	Vesebanke, Fanø, Danmark.	11.
Stavanger Mus.	409613		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	4.11.1955	Vesebanke, Fanø, Danmark.	11.
Stavanger Mus.	409054		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	20.12.1955	Amager Fjord, Danmark.	11.
Stavanger Mus.	409075		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	26.9.1956	Manø, SV. Jylland, Danmark.	11.
Stavanger Mus.	409095		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	26.9.1956	Manø, SV. Jylland, Danmark.	11.
Stavanger Mus.	409614		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	23.11.1956	Vesebanke, Fanø, Danmark.	11.
Stavanger Mus.	409066		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	9.12.1956	Mariager Fjord, Danmark.	11.
Stavanger Mus.	409083		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	9.12.1956	Mariager Fjord, Danmark.	11.
Stavanger Mus.	409084		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	9.12.1956	Mariager Fjord, Danmark.	11.
Stavanger Mus.	409081		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	20.12.1956	Mariager Fjord, Danmark.	11.
Stavanger Mus.	409098		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	20.12.1956	Mariager Fjord, Danmark.	11.
Stavanger Mus.	409622		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	20.12.1956	Mariager Fjord, Danmark.	11.
Stavanger Mus.	409612		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	22.12.1956	Mariager Fjord, Danmark.	11.
Stavanger Mus.	409091		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	19.12.1957	Sødtring, N. f. Randers Fjord, Danmark.	12.
Stavanger Mus.	409059		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	20.12.1957	Mariager Fjord, Danmark.	12.
Stavanger Mus.	409090		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	28.12.1957	Mariager Fjord, Danmark.	12.
Stavanger Mus.	409618		ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	7.12.1958	Randers Fjord, Danmark.	14.

Mærkningsstation	Ring nr.	Kød	Alder	Dato og år f. mærkning	Sted	Dødsårsag	Dødsdato	Sted	Reg.
Stavanger Mus.	409065	♀	ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	29.12.1958	Mariager Fjord, Danmark.	13.
Stavanger Mus.	409601	♀	ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	29.12.1958	Mariager Fjord, Danmark.	13.
Stavanger Mus.	409085	♂	ad.	16.7.1954	Reindalen, Spitsbergen, Norge.	+	27.12.1959	Als Odde, Mariager Fj., Danmark.	15. 19.

De lysbugede knortegæs, der trækker gennem Danmark, tilhører altså den på Spitsbergen ynglende bestand. Om gæsene fra Franz Joseph Land følges med bestanden fra Spitsbergen er meget tænkeligt, men der er aldrig mærket gæs herfra.

Ifølge SALOMONSEN, 1950, har den østgrønlandske ynglebestand af knortegæs overvintringskvarter ved Irland. På vejen mellem ynglepladserne og overvintringsområdet passerer en del fugle over Island og Færøerne.

Bestanden fra Nordvestgrønland overvintrer i Nordamerika, langs Atlanthavskysten i U.S.A., hvor den mødes med den canadiske bestand.

BRAMGÅS. (*Branta leucopsis* (Bechstein)).

Bramgåsen er den eneste gås, der er totalfredet i Danmark. Den kommer kun fåtalligt hertil på træk på vej til ynglepladserne på Spitsbergen og det sydlige Novaja Selmja. Også i Nordøstgrønland yngler bramgåsen.

Vinterkvartererne strækker sig fra øerne nord for Skotland og Irland til de sydlige Nordsøkyster og Østersøområdet.

Hollænderne har i de senere år mærket en del af de overvintrende bramgæs. Af disse er fem genmeldt fra U.S.S.R. fra maj måned, tre fra Tyskland fra november, een fra Holland fra marts og to fra Danmark. Den ene af disse sidste var mærket i januar i Holland og blev fundet død indsmurt i olie på Bornholm samme år i oktober. Den anden, der var mærket sam-

me sted samme dag, blev den følgende november fundet død ved Padborg i Sønderjylland.

Vi har i Danmark endnu en genmelding af en bramgås, der i 1962 blev mærket på Spitsbergen i juli måned. Den blev i juni måned 1963 fundet død ved Harboør Tange (fig. 5).

I 1954 blev der mærket 23 bramgæs på Spitsbergen i juli måned, to af disse er genmeldt fra Skotland i henholdsvis januar og maj.

Mærkningsmaterialet er endnu så spinkelt, så det er umuligt at sige, hvorvidt de bramgæs, der kommer gennem Danmark, næsten udelukkende stammer fra den russiske population, eller om en del af Spitsbergengæssene også drager denne vej, hvad den ovennævnte genmelding jo tyder på.

Der er mærket grønlandske bramgæs, og genmeldinger af disse har vist, at de overvintrer dels omkring Ydre Hebrider, dels på nordvestkysten af Irland mod øst til De Indre Hebrider. Et par genmeldinger fra Island i forårs- og efterårsmånederne viser, at i hvert fald en del af de grønlandske gæs passerer denne ø.

CANADISK GÅS (*Branta canadensis canadensis* (Linnaeus)).

Den canadiske gås, som hører hjemme i Nordamerika, er udsat flere steder i Danmark og Sverige. I Sverige er der grundlagt bestande flere steder, men arten er ikke slået godt an hos os, kun på een jysk lokalitet er der nogle få ynglepar.

BRAMGÅS – *Branta leucopsis*

Mærkningsstation	Ringnr.	Køn	Alder	Dato og år f. mærkning	Sted	Dødsårsag	Dødsdato	Sted	Ref.
Oslo	20265		ad.	23.7.1962	Hornsund, Spitsbergen, Norge.	× (gift)	14.6.1963	Harboør Tange, Danmark.	22.
Leiden	285792	♂	1 år	30.1.1962	Akmarijp, Friesland, Holland.	× (olie)	oktober 1962	Hammeren, Bornholm, Danmark.	22.
Leiden	285795	♂	1.årig	30.1.1962	Akmarijp, Friesland, Holland.	×	3.11.1962	Frøslev, Padborg, Danmark.	22.

CANADISK GÅS – *Branta canadensis*

Mærkningsstation	Ringnr.	Køn	Alder	Dato og år f. mærkning	Sted	Dødsårsag	Dødsdato	Sted	Ref.
Stockholm	9801832		pull	17.6.1963	Tjærø, Blekinge, Sverige.	+	30.12.1963	Stege, Møn, Danmark.	22.
S.J.V.	20235					+	26.12.1963	Fiil sø, Vestjyll., Danmark.	19.

Om vinteren har man i de senere år set flokke af canadiske gæs i Danmark, og man formoder, at det var fugle fra Sverige, der trak hertil.

Formodningen er blevet bekræftet i jagtsæsonen 1963/64, idet to canadiske gæs med svensk ring er blevet skudt her i landet (fig. 5).

Ringmærkningsdata er hentet fra følgende kilder: The banding dates are from:

1. Berg, B. (1937). Mina försög med vildgäss
2. British Birds 50. 1957
3. D.O.F.T. Årg. 52. 1958
4. Göteborg Musei Årstryk 1946
5. Göteborg Musei Årstryk 1951/52

6. Göteborg Musei Årstryk 1957

7. Limosa 43. 1956

8. Sterna hefte 11. 1953

9. Sterna hefte 21. 1955

10. Sterna, bind 2., hefte 1. Nov. 1956

11. Sterna, - 2., - 5. Dec. 1957

12. Sterna, - 3., - 4. Nov. 1958

13. Sterna, - 3., - 7. Sept. 1959

14. Sterna, - 4., - 5. Febr. 1961

15. Sterna, - 4., - 8. Sept. 1961

16. Sterna, - 5., - 3. Sept. 1962

17. The Wildfowl Trust, 6, 1952/53

18. The Wildfowl Trust, 7, 1953/54

19. Vildtbiologisk Station's kartotek, Kalø, Rønde

20. Viltrevy I. 1957-60

21. Viltrevy II, hefte 3. 1962

22. Zoologisk Museum's kartotek, København.

23. Sterna, bind 5., hefte 7. Sept. 1963

SUMMARY IN ENGLISH

The Migration of Geese through Denmark

1. Every spring and autumn thousands of migrating geese pass through Denmark. The majority of migrants are birds breeding N and NE of our country. Whereas several species of geese are winter visitors here, particularly Bean and Brent Goose, only two species breed in Denmark, viz. Grey Lag-Goose and Canada-Goose, of the latter only a few pairs.

The migration routes of different species of

geese are still imperfectly known, since large-scale marking of geese has not been made until recently.

In this paper an attempt has been made to summarize our present knowledge of these problems. Published records of geese marked abroad and recovered in Denmark form the basis of this paper. The pertinent marking records follow, in tabular form, the discussion of each species. The

figures in the last column refer to the list of references p. 163.

Data on geese marked in Denmark have not been considered.

During the winter of 1963/64 Vildtbiologisk Station made a Bean Goose census in Denmark, as our contribution to the European census. Tables 1 and 3 summarize the results.

2. *Anser anser anser*

A total of twelve rings were recovered from Grey Lag-Geese marked abroad, nine in Sweden, one in England, one in Norway, and one in East Germany (Fig. 2).

Since among the geese marked in Sweden, several were recovered in Germany, Holland, France, and Spain it can be assumed that part of the geese breeding in Sweden migrate SW through Denmark after the breeding season. On the other hand, Swedish Grey Lag-Geese have also been recovered from a more easterly migration route.

The migration of Grey Lag-Geese from Norway through Denmark is confirmed by the recovery of a ring from a goose marked in 1961 in Vega, Norrland.

According to ringing data, the breeding population of Grey Lag-Goose in Iceland spends the winter in England. Birds have been marked in England during the winter and in Iceland during the summer. It has already been mentioned that a single bird marked in England was recovered in Denmark.

Finally, one Grey Lag-Goose marked in East Germany was shot in Vejlerne, Thy, in Denmark, three months after it was marked as gosling in Stendal, Saxony. However, since straggling is common among young swimming birds it may be a bird which accidentally reached as far as N Jutland.

As to breeding area and winter quarters, see Fig. 1. Black shows the breeding area, hatching the winter quarters.

3. *Anser albifrons albifrons*

Compared to the Grey Lag-Goose, only few individuals of White-fronted Goose migrate through Denmark.

Only two specimens have been recovered in Denmark (Fig. 5): one marked in the winter quarter in Holland in January, the other in England in February.

Fig. 3 shows breeding area and winter quarters of this species.

4. *Anser erythropus*

No rings recovered in Denmark, only few migrating through Denmark.

5. *Anser fabalis non brachyrhynchus*

A total of six recoveries of Bean-Goose have been obtained in Denmark, two marked in Sweden (*Anser fabalis fabalis*), and four in Holland (*Anser fabalis fabalis* or *A. f. rossicus*) (Fig. 5).

The two Swedish birds were marked as goslings, and both were shot during the autumn migration. It would, therefore, seem that part of the Swedish birds pass through Denmark in the autumn. A third specimen marked in Sweden has been recovered in England.

Bean-Geese marked in Holland during the winter have been recovered in the USSR in summer, in West and East Germany and in Poland in spring and autumn. Finally, four have been recovered in Denmark.

The Dutch marking results seem to indicate that birds belonging to the Scandinavian breeding population, migrating through Denmark, as well as the North Russian population of Bean-Goose share winter quarters in Holland. Other winter quarters may occur, but the marking data do not provide evidence for this assumption.

In spring and autumn large flocks of Bean-Goose frequent the same localities each year. Table 1 indicates the more important ones.

Breeding area and winter quarters of the Bean-Goose are shown in Fig. 4.

6. *Anser fabalis brachyrhynchus*

The Pink-footed Goose has been marked in Greenland, Iceland and Spitsbergen. Fig. 6 shows breeding area and winter quarters.

From the ringing data it may be concluded that the Greenland as well as the Iceland populations have their predominant winter quarters around the British Isles. Among thousands of geese marked in Iceland and England only 6 were recovered in Denmark.

In 1952 and 1954 about 600 Pink-footed Geese were ringed in Spitsbergen. Among them 32, or about 5 per cent, were recovered in Denmark. Some recoveries came from NW Germany, Holland, Belgium, and France where the geese spend the winter.

The great majority of Pink-footed Geese were killed in October (Table 2).

All Danish recoveries come from Jutland, the great majority from W. Jutland (Fig. 7).

During the migration large flocks of this species frequent certain preferred localities; important in this respect are Tipperne-Værnengene in Ringkøbing Fjord. Pink-footed Geese are also seen on the meadows near Højer in S Jutland, and on Nissum Fjord N of Ringkøbing Fjord. Recently, it has also been found that N. Jutland offers resting places: Agger-tange and the Hanstholm Nature Reserve.

Three geese marked in the winter quarters in Holland were recovered in Denmark, shot in October.

The great majority of the birds migrating through Denmark belong to the breeding population of Spitsbergen.

7. *Branta bernicla bernicla*

Ringed of the Dark-breasted Brent Goose was first made in Denmark in recent years, by the Vildtbiologisk Station. The results will be published in a special report from the Station.

Breeding area and winter quarters of this race are shown in Fig. 8.

8. *Branta bernicla hrota*

In Spitsbergen 74 Pale-breasted Brent Geese were marked in 1954. Twenty-eight recoveries were obtained from Denmark and 3 from England. Fig. 10 shows the distribution of the recoveries in Denmark. Breeding area and winter quarters of this race are shown in Fig. 9. Birds ringed in Greenland have never been recovered in Denmark.

9. *Branta leucopsis*

The Barnacle-Goose is the only goose unconditionally preserved in Denmark. Only small numbers of migrants arrive from the breeding places in Spitsbergen and Southern Novaja Zemlja. The Barnacle-Goose breeds also in NE Greenland.

Three recoveries have been obtained in Denmark, two marked in Holland during the winter, and one marked in Spitsbergen in July.

Several birds marked in Holland have been recovered from breeding places in the Soviet Union. Ringing data have shown that the birds from Greenland migrate via Iceland to the British Isles where they prefer the waters around the Outer and Inner Hebrides and NW Ireland.

10. *Branta canadensis canadensis*

The Canada Goose has been released in several places in Sweden and Denmark. In Sweden populations have been built up in several places.

During the winter, flocks of Canada Goose have been observed repeatedly in Denmark, they are assumed to be migrants from Sweden. This assumption was confirmed during the shooting season 1963/64 when two birds with Swedish rings were shot in Denmark (Fig. 5).

LITERATURE

- BOYD, H. & P. SCOTT, 1955: The British population of the Pink-footed Goose, its numbers and annual losses. - A. R. Wildfowl Trust 7: 99—106.
- BOYD, H., 1958: The Survival of White-fronted Geese (*Anser albifrons flavirostris*, Dalgely & Scott) ringed in Greenland. — D.O.F.T. 52: 1—8.
- BURTON, P. J. K., 1962: Brent Goose population studies 1960—61. — A. R. Wildfowl Trust 13: 93—98.
- DELACOUR, J., 1954: The waterfowl of the world. — Part 1: 91—194.
- HOLGERSEN, H., 1961: Wanderungen und Winterquartiere der Spitzbergen Kurtzschnabelgänze. — Proc. XII Int. Orn. Congress: 310—316.
- JENSEN, B., G. MARKGREN, S. MATHIASSEN, 1962: En dansk-svensk gåsräkning hösten 1960. — Vår Fågelvärld 21: 182—189.
- LIND, H., 1956: Gæssenes træk til og fra Tipperne. — D.O.F.T. 59: 91—124.
- LÖPPENTHIN, B., 1946: Fortegnelse over Danmarks fugle: 120 p.
- MARKGREN, G. & S. MATHIASSEN, 1963: Studies on Wild Geese in Southernmost Sweden. — Acta Vertebratica Vol 2, no. 3: 297—533
- MUNTHE-KAAS LUND, HJ., 1963: Marking of 240 Grey Lags (*Anser anser anser*, Linné 1758) in Norway. Foredrag holdt ved VI Congress of International Union of Game Biologists. October 1963.
- PALUDAN, K., 1954: Hvor kommer de kortnæbbede gæs fra? — Dansk Jagttidende 71: 159.
- PALUDAN, K., 1960: Ringmærkning afslører grågåsens trækveje. — Dansk Jagttidende 76: 155—156.
- PALUDAN, K., 1962: Knortegåsen. — Dansk Jagttidende 79: 44—46 og 89—92.
- PETERSON, R., G. MOUNTFORT, P. A. D. HOLLON, 1955: Europas fåglar: 324 p.
- SALOMONSEN, F., 1950: Grønlands fugle: 49—87.
- SALOMONSEN, F., 1953: Fugletrækket og dets gæder: 224 p.
- SALOMONSEN, F., 1957: Nissum Fjord og knortegåsen. — D.O.F.T. 51: 119—131.
- SALOMONSEN, F., 1958: The present status of the Brent Goose, *Branta bernicla* L. in Western Europe. — Vidensk. Medde. Dansk Naturh. Foren. København 120: 43—80.
- USPENSKI, S. M., 1960: The Brent Goose in the Soviet Union. — A. R. Wildfowl Trust 11: 80—93.
- WEBBE, R., 1958: Brent Geese (*Branta bernicla* L.) in Denmark and the colour problem. — D.O.F.T. 52: 41—47.

Modtaget 5. maj 1964.

METTE FOG, Vildtbiologisk Station, Kalø pr. Rønde